

Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

24. april 2017

Vår ref. 516215/v1

Innspill til Meld. St. 18 (2016-2017) Berekraftige byar og sterke distrikt

NITO er Norges største fagorganisasjon for ingeniører og teknologer med over 83 000 medlemmer. Våre medlemmer er representert i alle samfunnssektorer og besitter verdifull erfaring og kompetanse som vil være av betydning for å ruste Norge for fremtiden.

For å klare å fremskynde det grønne skiftet, skape konkurransedyktige forutsetninger for næringsutvikling og sikre helhetlige areal- og transportløsninger, er vi nødt til å ha tilgang til ingeniører og teknologer som kan løse disse oppgavene. NITO har i flere år arbeidet for å heve kompetansenivået på teknologi- og miljøområdet i kommunene. Som Meld. St. 18 (2016-2017) peker på utsettes forskjellige landsdeler for klimaendringer på ulike måter. NITO er opptatt av å sikre at det finnes kompetansemiljøer som er rustet for å møte disse utfordringene over hele landet.

Utfordringer

For å løse de mange utfordringer norske byer og distrikter står overfor vil det være nødvendig med et kompetanseløft i flere virksomheter. Mange kommuner er usikre på hvordan de skal gå i gang med klima- og miljøarbeid og hva som skal til for å nå målene statlige myndigheter setter. Samtidig står vi overfor problemstillinger som vi tidligere ikke har møtt.

I NOU 2010:10 *Tilpasning til eit klima i endring* påpekes det at et endret klima med mer nedbør vil øke utfordringene med håndtering av overvann. Om dette problemet ikke løses kan det oppstå skadevirkninger på byggverk, helse og miljø. I en kommuneundersøkelse gjennomført i forbindelse med NOU 2015:16 *Overvann i byer og tettsteder* kommer det frem at hele 40 prosent av respondentene oppgir at overvannsutfordringer både utgjør en kostands- og en velferdstrussel i deres kommune. Samtidig svarer nær 60 prosent at de ikke anser kapasiteten i dagens overvannsystemer som tilstrekkelig for å håndtere økte nedbørmengder. Årsakene til dette oppgis å være mangel på kompetanse og økonomisk handlingsrom. Til tross for at kommunene må gjennomføre overvannsplanleggingen, står det i utredningen at staten vil bli nødt til å bistå med deler av kunnskapsgrunnlaget. Utvalgets anbefaling er at det eksisterende statlige sektoransvaret for overvann bør styrkes.

Det anslås at skadekostnadene av overvannsproblematikk er i størrelsesorden 1,6 til 3,6 milliarder hvert år. Både klimautviklingen og samfunnsutviklingen med økt fortetting kan øke intensiteten i overvannsavrenningen.¹ Det er samtidig store vannlekkasjer i det kommunale drikkevannsnettet. I fjor ble det beregnet at omtrent hver tredje liter vann som transporteres forsvinner i form av lekkasjer.

¹ NOU 2015: 16 Overvann i byer og tettsteder — Som problem og ressurs.

Dette har en verdi av 1,6 milliarder kroner. Gitt dagens fornyelsestakt vil det ifølge SSB ta nærmere 145 år å fornye hele det kommunale vannledningsnettet.

Miljødirektoratets tilskuddsordning for klimatilpasning i kommuner og fylkeskommuner kan sies å være et steg i riktig retning for å skape bærekraftige distrikter. På *klimatilpasning.no* understreker direktoratet at klimaendringer krever kunnskap. Likevel står det lite om hvem som skal sørge for at dette arbeidet utføres og hvordan. En annen utfordring er at det kun er satt av 6 millioner kroner til ordningen i 2016, mens det ble søkt om nærmere 22 millioner kroner til klimatilpasningstiltak. Det er vanskelig å se for seg hvordan man skal lykkes med å sikre bærekraftig vekst og verdiskaping i hele landet uten nødvendig kompetanse eller tilstrekkelige ressurser for å løse disse utfordringene.

NITOs behovsundersøkelse fra 2017 viser at virksomheter innen Spekter Helse og Kommunal sektor i større grad enn andre synes det er vanskelig å få tak i kvalifiserte ingeniører og teknologer. At mangelen på ingeniører innen geoteknikk og vann og avløp er stor, er en kjent sak. Det er også innenfor disse områdene flest ingeniører vil gå av med pensjon de kommende årene.

Ifølge *Norges tilstand* er utskiftingstakten av avløpsledninger for lav samtidig som klimaendringer, sentralisering og befolkningsvekst forårsaker økt risiko for forurensing av vannkilder. På samme tid som ledningsnettet må rustes for klimaendringer, skal energidistribusjonen sikres og det skal bygges veier, jernbane og annen infrastruktur. Her er ingeniør- og teknologbehovet stort.

Som vi vet, er det ikke bare klimatilpasning som er en utfordring. Norge har også ratifisert Parisavtalen og dermed påtatt seg rettslig bindende forpliktelser til å redusere klimagassutslipp. Utvikling og implementering av miljøteknologier vil være avgjørende for å nå forpliktelser om utslippsreduksjoner. Norske ingeniør- og teknologmiljøer besitter kompetanse i verdensklasse. Denne kompetansen bør og må tas i bruk for å klare å begrense temperaturøkningen.

I KS-rapporten *Gode grep for å løse fremtidens kommunaltekniske oppgaver* fra 2016 peker fremtidige utviklingstrekk mot at kommunene vil ha et stort behov for flere ingeniører i tiden som kommer. Samtidig viser KS sin egen arbeidsgivermonitor at kommunene har store rekrutteringsutfordringer. Rambølls undersøkelse fra 2013 bekrefter det samme. Her oppgis det at det er kommunene som har størst utfordringer med å rekruttere ingeniører.

Samtidig som arbeidsoppgavene i kommunene blir flere og stadig mer komplekse tynnes fagkompetansen i kommunalteknisk sektor ut.² Dette er et presserende problem som krever en løsning. NITO mener at et utvidet arbeidsomfang i sektoren stiller krav om sterke fagmiljøer og tilstrekkelig kapasitet.

Gjeninnføring av MIK-reformen

Som nevnt i det foregående har kommunene et stort behov for tilførsel av faglig kompetanse innen klima- og miljøområdet. Fra 1992 til 1996 øremerket staten penger til miljørådgivere i kommunene gjennom den såkalte «MIK-reformen». Etter hvert som midlene forsvant, forsvant også gradvis ingeniører og teknologer fra kommunal sektor. Parallelt med dette har det kommet statlige pålegg om at kommunene må styrke miljøinnsatsen. For å gjøre staten til en bedre samarbeidspartner for kommunene og bidra til å forsterke deres tiltak for å redusere klimagassutslipp og øke bokvaliteten, forslår NITO at en tilsvarende eller lignende ordning gjeninnføres. Med ingeniør- og teknologkompetanse kan det legges til rette for en attraktiv og klimavennlig by- og tettstedsutvikling. NITO foreslår en ordning hvor det øremerkes midler til nye ingeniører i kommunene for å skape vekstkraftige regioner. Denne kan bidra til å sikre rekruttering av tilstrekkelig kvalifisert kompetanse til både klimatilpasningsarbeid og arbeid med utslippsreduksjoner i kommunene. På samme tid kan en styrking av fagmiljøene bidra til å gjøre sektoren mer attraktiv for arbeidstakerne.

² Se blant annet Vestlandsforskningsnotat nr. 12/2008 *Karlegging og analyse av kommunenes miljø- og planleggingskompetanse*.

NITO mener:

- den beste måten å sikre bærekraftige byer og sterke distrikter er ved å sørge for at kompetanse- og kunnskapsgrunnlaget for bærekraftig utvikling foreligger.
- MIK-reformen eller lignende ordning gjeninnføres for å møte rekrutteringsutfordringene i kommunalteknisk sektor.
- det opprettes flere ingeniør- og teknologstillinger i kommunene for å skape sterke fagmiljøer som både kan arbeide med klimatilpasningstiltak og utslippsreduksjoner.
- et ingeniørmiljø i en kommune må bestå av minimum tre personer.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Steinar Sørle
Generalsekretær